

http://www.stocarstvo.com/zootehnika/awassi_makedonija_2.htm

**Awassi - високо млечна раса оваца, продукт визије и селекције
Позитивна искуства из Македоније
Маријан Гијевски**

Awassi раса настала је на простору Блиског истока /Јордан, Египат, Сирија, Иран, Ирак, Израел и тд./. Припада групи маснорепих оваца и постоји приближно 5000 год. /Епстаин/.

Порекло њеног имена везује се за бедуинско племе Аwass. Пре почетка селекције млечност пасмине је била око 60 лит. млека у лактацији. И данас ова раса у својој природној /неселекционисаној/ форми има ниске производне резултате сличне праменкама на овим просторима.

Типичан пример да понекад и један човек мења предрасуде, табуе, визијом и идејом уводећи нове приступе и организационе садржаје је Финци, велики селекционар и научник који је почетком 50-тих година почео високоорганизовану селекцију смера млеко-месо.

Селекција је почела контролом 22.549 Awassi оваца, изабране фенотипском, окомерном методом процене пре свега величине, форме вимена и екстеријера, изабраних од 110.000 оваца колики је био укупан фонд у Израелу. Извршена су потребна мерења и тестирања, вршена је оплодна са грлима која су имала најбоље производне резултате. Почетком 60-тих формиран је пре-нуцлеус од 2700 најбољих оваца распоређених у 9 стада по просечно 300 оваца која су добила адекватан смештај и исхрану.

Просечна млечност по овци је била око 400 литара млека у лактацији, најбоља овца у трећој лактацији је имала за 289 дана лактације 1.058 литара млека са 7,01% млечне масти. Важно је напоменути да се резултати односе на екстензиван начин одгајивања али у стаду и у пашним условима. У контролној 1974 год. рекорд најмлечније овце износи 1282 литара млека.

Оно што је Финци урадио данас се у науци назива Унапредјена израелска Awassi овца која има наведене карактеристике:

- Маса 55-75 кг код оваца /крупна раса/ и 80-125 кг код овнова.
- Јака конституција, посебно добро развијене ноге.
- Испупчени профил код оба пола. Глава је покривена кусом длаком која обично има црвенкасту, најтипичнију али и браон, црну понекад и белу, зависно од варијетета који их има неколико. Врат је покривен длаком у нијансама главе а стомак је мало или уопште није покривен вуном. Ноге су у доњем делу пигментиране.
- Овце су без или са рудиментираним роговима, ретко са роговима а овнови су рогати.
- Специфична екстеријерска карактеристика је нешто виши задњи део тела у односу на гробен.
- Вимена су велика, добро формирана и повезана, са сисама погодним за машинску и ручну мужу.
- Руно је отворено са праменовима шиљатог облика, сјајне дугачке длаке, оштре, употребљиве за грубље производе /теписи и сл./. Производња вуне по грлу је око 2-2,5 кг као терцијалан производ.
- Композиција млека је следећа: масноћа 6,8-7,5%, протеини 5,5-6%. Дужина лактације је нормално око 200 дана, неретко 240-270 дана а постоје примери када лактација траје до поновног јагњења. Просечна млечност у Израелу је око 400-500 литара млека у најбољим стадима-репро центри /Е.Гоотвин/ а у осталим основним комерцијалним стадама 350-400 литара.

Република Македонија има дуго и особито позитивно искуство са Awassi расом. Она је у Еуропи прва импортирала директно, у неколико наврата, од елитних стада из Израела генетски високовредна чисторасна Awassi грла.

У Македонији, најновије просечне производне вредности: 362,9 литара млека са 7,26% масти, 5,77 протеина, дневна млечност за нормалну лактацију 1,66-1,9 литара млека по грлу, рекордна дневна млечност по грлу била је 3,84 л.

Од једне чистокрвне Awassi овце македонски одгајивачи успевају да добију око 70-90 кг белог овчијег сира, фета тип. Забележен је рекорд од 634,5 лит. млека по грлу са 7,25% млечне масти.

У Хрватској ова пасмина не постоји у чистој крви и поред великог интереса за њено одгајивање и објективних услова за то на добром делу њене територије.

Према извештају из 2000 год. инж. Кармен Синковић (Хрватски Сточарски Селекцијски

Центар), објављеном у Мљекарском листу 5/2001, просечна производња млека мелеза Awassiја у Хрватској је 202 кг лактацијског млека; Источнофризијска 154,99 кг, Истарска 111,92 кг, Пашка 98,61 кг. Евидентна је супериорност расе и мелеза, посебно њихова издржљивост, могућност брзог и јефтиног стварања Awassi мелеза у великом броју и хетерогености као основе за даљу селекцију и тд.

У прилог Awassi мелеза разних генетских комбинација И степена укрштања говоре и научни резултати: у Шпанији *Wellhem* извештава о млечности од 180-348 лит. млека; Француској *Flamant-Ricordo* 174,1-262,3; Бугарској *Хинковски* и *сар.* 134-432 литара; Македонији *Тодоровски* и *сар.* 127-503 лит. млека, касније на великом броју мелеза - Овчеполка која производи око 60-70 лит. млека X Awassi овнови - долазе до просека код мелеза од 193,31 лит. млека по лактацији /Стоچارство бр.11-12, 1985, Загреб/.

Значи да је научна аграрна елита и шира јавност у Хрватској била извештавана о научним резултатима. Из блиског суседства и Еуропе. Зашто се остало на нивоу и расном саставу на којем је данас хрватско овчарство питање је за хрватске одгајиваче оваца и надлежне институције и организације за развој овчарства?

Правилан избор расе је пола пута до профита на фармама.

Интересантан је квалитет посног меса ове расе оваца јер раса лој таложи у репу, а по другим деловима тела скоро и да нема масних наслага, што месу даје изврстан квалитет без присуства понекад непријатног мириса јагњетине. Месо Awassi расе је црвенкасто, изузетно укусно и даје „крцкаво“ печење /у домицилном подручју Блиског истока месо ове расе је знатно скупље од меса осталих пасмина/.

Као секундарни селекцијски циљ: повећање формата трупа-тела (Awassi овца припада групи крупних раса те је погодна и за производњу меса).

Раса има изражен инстинкт стада, овце су добре мајке а овнови имају изражен либидо. Изузетно је прилагодљива на разне климатско-географске и одгајивачке услове /аклиматизација и акомодација/. Посебно је погодна за сушне и полусушне рејоне /посебно Медитерански део Хрватске/ где са лакоћом подноси дуга сушна и паклено врућа лета са екстремним температурама али јој нису никакав проблем ни хладне континенталне зиме.

Њена способност да истовремено пасе и брсти, непробирљивост према храни, искоришћавање најнеквалитетнијих биљки, жбуње и трње /генетска предиспозиција везана за домицилни рејон/ чине ову расу погодну за интензивно али И екстензивно и полуномадско одгајивање. Није случајно да је ова раса распрострањена на свим континентима, да је своје место као раса мелиоратор /за укрштање/ нашла у многим националним програмима за развој овчарства: Македонија, Турска, Кипар, Грчка и тд., а у плану је одгајивање у чистој крви и у Хрватској где је у номенклатури пасмина ХССЦ заведена под редним бројем-шифром 17.

Awassi Mediterranean Farm-Селекцијски Центар, Куманово

Awassi овце - пустињски пашњак у Кувајту (15. 12. '03.)

Коректно виме Awassi оваца (АМФ стадо, фебруар '04.)

Виме Awassi овце (АМФ стадо, 14. 11. '05.)

Awassi - инстинкт стада (АМФ стадо, 19. 10. '02.)

Awassi ован Пеко (АМФ стадо)

Извор:
Awassi Mediterranean Farm-Селекцијски Центар, Куманово

Контакт:
Маријан Гиевски, директор
1300 Куманово,
ул. Ивана Милутиновића 6,
Македонија
Телефони: 389 31 423 200, 389 31 71 900 898
E-mail: amf-carlo@mt.net.mk